

HRVATSKO ŠUMARSTVO U 21. STOLJEĆU – MOGUĆA BUDUĆNOST – PRIJEDLOG ZA RAZMIŠLJANJE

Ivan Tarnaj, dipl. ing. šum.

Po tko zna koji puta hrvatsko šumarstvo nalazi se na raskršću i nužnošću odabira smjera kojim će se kretati u budućnosti. Razno-razne okolnosti, povijesno gledajući, imale su odlučujući utjecaj na šume i šumarstvo kod nas, a čije učinke vidljivo zamjećuje učeno oko, ako nikoga drugoga, šumara svakako. Upravo iz te perspektive u ovome napisu želim iznijeti neka svoja zapažanja i viđenja, spoznaje i vjerovanja na temelju kojih bi valjalo raspraviti, i u konačnici donijeti odluku kojim smjerom krenuti u buduće razvojno razdoblje. Pri tome svakako treba pomno razmotriti učinke prošlih izbora i opredjeljenja koje smo učinili (mi ili netko drugi) u tom pogledu, te oslanjajući se na struku i njenu nesumnjivu kompetenciju, ustanoviti smjernice na kojima valja zasnovati zakonsku regulativu koja će poduprijeti takav izbor. **Kakav god taj izbor bio, valja imati na umu da je on trajno održiv i nepromjenjiv, barem u onom dijelu koji uređuje ono što mi šumari nazivamo potrajno gospodarenje, a ono kao što je poznato, bez kontinuiteta i dugoročnosti nije provedivo.** S druge strane, imajući na umu specifičnu osobitost šume kao prirodnog i jedino obnovljivog resursa, utemeljeno je i očekivanje da se realno sagleda objektivno ekonomsko značenje šuma i pozitivni učinak šumarstva na opće gospodarsko i socijalno stanje u zemlji.

Pri razmatranju svih tih gledišta šumarstva, valja primijetiti i s ponosom istaknuti da smo u utemeljenju doktrina i iz-

bora politika gospodarenja šumama kroz 250 godina prisutne struke i znanosti stvorili autentični model gospodarenja šumama s učinkom, čiji je rezultat prirodnost naših šuma koja se odlikuje stabilnošću strukture ekosustava, koji u najširem smislu ima pozitivan opći utjecaj na ukupno hrvatsko gospodarstvo i društvo u cjelini. Kroz to dugo razdoblje šumarska je struka i šumarska znanost možda jedina koja može reći da je produkt vlastitog shvaćanja, vlastitog izbora i vlastitog provođenja na znanstveno utemeljen način stvorila autonomnu i originalnu metodologiju, za razliku od svih drugih gospodarskih grana koje su u najvećoj mjeri svoje industrijske politike zamislile, i to još uvijek čine na iskustvima drugih zemalja. U takvoj situaciji postaje potpuno nerazumno i neshvatljivo **da politički odlučujući autoriteti zanemaruju ovu kapitalnu činjenicu i odvažuju se donositi zaključke, davati smjernice i izdavati naloge za provođenje određenih politika, a da pritom o posljedicama učinjenog nemaju niti slutnje, a kamoli svijesti.** Argument sile, a ne sila argumenta ovdje je na djelu, isto kao i kratkoročni političko populistički učinak, a stvarna dugoročna štetnost takvog ponašanja, bez grižnje savjesti, prenosi se na buduće generacije, kao što je uostalom to bilo tijekom čitave naše povijesti. Naša je osobitost da odgodimo račun za svoje odluke, kao da će vrijeme samo po sebi poništiti negativne učinke naših izbora. Svi mi itekako znamo da život ne funkcionira na taj način. Dobro kažu Ameri-

kanci „Nema besplatnog ručka „I zaista je tako, uvijek ga netko mora platiti. Ali, najnepoštenije je da podmirenje naših računa ostavljamo svojim unucima. Taj moral, ako baš hoćete, niti je ljudski, niti kršćanski (a mi Hrvati se barem statistički deklariramo kršćanima čak s 82 %). Iz te činjenice bilo bi osnovano očekivati da se u moralnom smislu ipak drukčije ponašamo, zar ne? No, u našim političkim životima previše je Machiavellija, a premalo Franje Asiškog, Rabindrah Tagorea ili Lava Tolstoja (ne kao romanopisca, nego humanog filozofa). Ali, što je, tu je. Valja nam krenuti polazeći od objektivnog stanja, ma kakvo god da ono je, pa nam se valja potruditi izabrati barem ispravan smjer, a to može biti samo onaj koji će proizići kao svjesni odabir temeljen **na postavkama znanosti struke i autentičnog vlastitog iskustva stečenog u proteklih dva i pol stoljeća.**

Kakvo je stanje šuma i šumarstva u nas, manje-više je poznato, barem stručnoj javnosti, posebice u državnom vlasništvu koje institucionalno oblikuju „Hrvatske šume“ d.o.o. U prezentaciji stanja šuma valja imati dva pristupa: jedno je da se objektivno prezentira široj javnosti na prihvatljiv i razumljiv način, a drugi da u stručnoj analizi toga stanja struka ukaže na stvarne elemente određenih poremećaja, te da iz objektivno utvrđenog stanja predloži poduzimanje kratkoročnih i dugoročnih mjera za ispravljanje neravnoteža, i pritom apsolutno inzistira na donošenju političko-pravnih mjera i odluka radi trajne potpore onome što se nameće neizbježno provesti. Kao „*sine qua non*“ etičke dosljednosti, od mene, vas šumara, pa i svih nas, očekuje se s punim pravom da pri izricanju svojih stavova, uvjerenja i očitovanja spram šume, šumarstva i šumarske organizacije ne učinimo ama baš nikakvu „intelektualnu žrtvu“. Naime, ljudski i moralno apsolutno je neprihvatljivo iz prizemnih, pragmatičnih interesa podrediti načela stručne istine radi trenutnih benefita koji obično prate političke poslušnike. Iznevjeriti stručna i etička načela, preko kojih smo svi mi postali ono što jesmo, zapravo u mnogome liči na „izdaju“ obitelji koja nas je stvorila i kojoj, ako ništa više, dugujemo lojalnost. Vlastito mi iskustvo govori da je ustrajna i principijelna dosljednost i od strane onih koji su na pitanja šumarstva gledali drukčije od mene, ipak bila cijenjena, uvažavana i respektirana, a meni je donosila miran pogled u odraz vlastitog lica u ogledalu, ali ne manje bitno, susret bez srama s bilo kime od vas, bez obzira koliko smo ponekad različito gledali na neke društvene probleme. U ovome napisu ja neću zalaziti u daleku šumarsku prošlost, u kojoj je upravo u godini obilježavanja 250 godina šumarstva bilo puno govora i prigodnih manifestacija. Podsjetit ću, zbog važnosti razumijevanja onoga što ću nastavno predlagati, samo ono najosnovnije. Naime, kao temeljno izvorište našeg šumarskog puta u posljednjih 27 godina ipak je Zakon o šumama iz 1990. godine. Njega, kao u ostalom sve zakone u svim vremenima, u mnogome je iznjedrilo vrijeme i imperativ trenutka da se u onome što

se naslućivalo, a to je bila prijetnja i izvjesnost velikosrpskog napada na Republiku Hrvatsku, objedine sve snage za obranu zemlje i za jačanje njene kohezije radi učinkovitosti otpora i konačnog oslobođenja zemlje. Tim Zakonom utemeljene su „Hrvatske šume“ kao javno poduzeće s 15 Uprava šuma, sa sjedištem poduzeća u Zagrebu. Nakon oslobođenja Zapadne Slavonije, ustanovljuje se i 16. Uprava šuma u Novoj Gradiški. Taj Zakon upravo je Vladi RH predložilo Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, kojemu je moja malenkost bila na čelu u to doba. Odlukom Vlade osobno sam predstavio i branio rješenja koja je Zakon zagovarao u Hrvatskom Saboru, koji ga i donosi u prosincu 1990. s odlukom da stupi na snagu od 1. siječnja 1991. godine. Uz pitanja koja se odnose na gospodarenje šumama, Zakon je sadržavao dvije, može se reći revolucionarne odredbe, ili bolje rečeno, dva velika noviteta: 1. njime su osnovane „Hrvatske šume“ kao javno poduzeće i 2. ustanovljen je institut naknade za Općekorisne funkcije šuma (OKFŠ) u iznosu od 0,07 % ostvarenog prihoda hrvatske privrede. Ovdje valja istaknuti da je fiskus od 0,07 % iz ukupnoga prihoda privrede RH, proizašao ponajprije kao nužna potreba financiranja šumarstva na kršu, koji je kao izravno nedohodovna kategorija, objedinjen u cjelokupni konglomerat državnog šumarstva. Isto tako, želim ovdje jasno i glasno izreći u odnosu na opstojnost fiskusa, da za OKFŠ i u odnosu za sustavnu brigu za šume na kršu sljedeće: ekonomski održivo šumarstvo ne može, a niti treba financirati šumarstvo na kršu. Ukoliko bi se to dogodilo, ozakonila bi se preraspodjela nacionalnog dohotka, gdje bi gospodarski osiromašeni krajevi poput Slavonije, Like i Gorskog kotara financirali ekonomski bogatije regije kao što su Istra i Dalmacija. S druge strane šume krša u izravnoj su vezi s koristima subjekata i građana na kršu, od zaštite voda i tla, do turizma kao ključne gospodarske grane toga područja.

Pogledamo li put hrvatskoga državnog šumarstva kroz proteklo vrijeme od četvrt stoljeća, nedvojbeno, barem s moje perspektive, uz manja ili veća kolebanja, može se zaključiti da smo i mi kao šumari i šumarstvo s kojim smo upravljali kroz to burno i izazovno vrijeme, zajedno s nama pridruženom hrvatskom znanošću, dostojno odgovorili potrebama i očekivanjima našeg društva i Države u nastajanju i izgradnji. Ako itko u tome pogledu zaslužuje stvarno priznanje, onda su to oni iz naših redova koji su dali svoje živote na braniku Domovine, a takvih nije bilo malo. Mi preživjeli mogli smo im se odužiti samo na jedan način, da zbrinemo njihove obitelji kako stambeno, tako i socijalno, zaposlivši njihovu djecu. Uz to, mnogima između njih podigli smo dostojne spomenike i obilježja, njima na slavu njihove žrtve, a nama na ponos, jer su bili dio nas. Tijekom svih ovih godina o tome „Hrvatske šume“ d.o.o. vodile su računa, i tako treba ostati, ne dopuštajući vremenu da zasjeni veličinu djela tih najboljih između nas.

No, vratimo se sadašnjem trenutku hrvatskoga šumarstva. I ovom prilikom valja koliko god je to moguće, sagledati stvari onakvima kakve jesu. Pogledamo li vrijeme od 25 godina trajanja jednoga gospodarskog ustroja, posebice sada u poodmakloj drugoj dekadi 21. stoljeća, sa svim karakteristikama suvremenog doba, ne može se i ne smije zanemariti nužnost **ustanovljenja nove paradigme iz koje će proizaći nova šumarska politika, koju će podržati adekvatna organizacija državnog šumarskog sektora**. Pri tome svi, a ponajprije oni koji imaju legitimitet odlučivanja, moraju znati, i nikada ne izgubiti iz vida da se bez ikakvog kolebanja moraju imperativno osigurati takva zakonska rješenja kojima će se trajno nastaviti podupirati potrajno gospodarenje šumama, kao i strukturalna stabilnost koja jamči trajnu održivost šumskog ekosustava. Za udovoljenje tim zahtjevima, po mom mišljenju, neophodno je izabrati odgovarajući organizacijski oblik hrvatskoga državnog šumarstva. Kada smo se mi 1990. godine našli pred takvim zahtjevom, hrabro smo izvršili izbor modela i s njime zakoraknuli u izazove koji su nas čekali. Koliko je taj izbor bio dobar ili loš, iz njegovih učinaka u proteklih 25 godina trajanja prosudite sami. Izvjesno je da je moglo biti i bolje, a kada nije tako? Subjektivno, mene učinjeni izbori i donijete odluke u karijeri nikada nisu navodile na žaljenje za odlučeno i učinjeno. Najiskrenije govoreći, ako sam ikada za čime žalio, onda je to bilo što neke stvari nisam učinio, a možda sam trebao. No, tako je kako je.

U velikom broju eufemizama danas susrećemo i pojam „prestrojavanja tvrtki“ (u hrvatskoj terminologiji tzv. „restrukturiranje“), koje mnogi konzultanti koriste kako bi opisali proces otpuštanja radnika u ime postizanja veće proizvodnosti. Međutim, postavlja se pitanje što bi i konkretne tvrtke poduzele kada pred sobom ne bi imale mogućnost otpuštanja radnika kao tehnološkog viška? Ne bi li u toj situaciji, ako nikako drukčije, a ono dohodovno, bile prisiljene pronaći model njihove daljnje iskoristivosti, prekvalifikacijama ili otvaranjem onih proizvodnji koje mogu opslužiti s tom radnom snagom? Dakle u uvjetima održavanja trajne zaposlenosti, iznalaženje rješenja za tehnološki višak, koji se objektivno pojavljuje kroz modernizaciju proizvodnje, otvara se nova mogućnost, da tvrtke ne otpuštajući nastale viškove, potraže i iznađu nove dohodovne aktivnosti, kako bi istovremeno riješile i zaposlenost onih koji su do jučer izgrađivali tu istu tvrtku. Do sada rečeno u biti predstavlja opis japanskog sustava doživotnog zaposlenja koje se prakticira u velikim kompanijama. Taj visoki stupanj društvene solidarnosti koji postoji unutar japanskih tvrtki, jedna je od dvije značajke, a vjerojatni i „*sui generis*“ japanskog gospodarstva. Drugi značajan čimbenik odnosi se na dugoročnu stabilnost odnosa između različitih firmi koje pripadaju istoj mrežnoj grupi, odnosno organizaciji pod nazivom „Keiretsu“, a u Južnoj Koreji sličan model poznat je kao „Chaebol“. Obje značajke japanskog gospodarstva te-

melje se zapravo na visokom stupnju uzajamne moralne odgovornosti, što je osobina društva visoke razine društvenog povjerenja. S ovom osobinom uz bok Japanu stoji i Njemačka, ali nažalost ne i Hrvatska. Osobina društva s visokom razinom društvenog povjerenja ogleda se jednako i u visokoj razini deregulacije, što ima za posljedicu i znatno niže tzv. „transakcijske troškove“ i daleko manju korupciju. U odnosu na njemačko ili japansko društvo, hrvatska je zemlja niske razine društvenog povjerenja, visoke pravne regulacije, ali u tome i zemlja s još uvijek visokom korupcijom. Interesi japanskih i njemačkih radnika i danas su usko povezani s interesima sveopćeg napretka i blagostanja tvrtke. U visoko razvijenim liberalnim demokracijama i tržišno ustrojenih gospodarskih subjekata, uprave kompanija, kao i sindikati, deideologizirani su – političke preferencije privatna su stvar, kao što je to slučaj s konfesionalnom pripadnošću. Pogledajmo kako u tome pogledu stvari stoje kod nas u Hrvatskoj: kod nas većina sindikata i direktora, iako prihvaćaju neminovnost druge strane u pregovorima, nerijetko negiraju legitimnost druge strane. Obje strane sklone su tvrditi da bi idealno društvo bilo ono u kojemu ovih drugih ne bi bilo. Problem sa sindikalizmom kod nas proizlazi iz uvjerenja sindikalnih vođa u kompanijama, da ono što je dobro za upravu nije dobro za radnike. Takvo što nećete naći u Japanu niti Njemačkoj, Austriji, Finskoj, Švedskoj ili Norveškoj. Sve su to zemlje visoke razine društvenog povjerenja, gdje se vrlo lako stvaraju spontana udruživanja, što omogućuje stvaranje brojnih velikih tvrtki koje imaju veliku ulogu razvoju tih država i društva blagostanja. Pogledajmo primjer Nizozemske, zemlje visoke razine društvenog povjerenja, raznolike kulturno etničke strukture i unatoč tomu zemlje s najvećom industrijskom razinom koncentracije na svijetu. Ključni element koji je pridonio tom rezultatu svakako je visoki stupanj obrazovanosti stanovništva, koje je u stanju prihvatiti transfere suvremenih tehnologija i konkurentno razvijati svoje proizvodnje.

Ako suvremenu tvrtku shvatimo kao proizvod čitavog niza organizacijskih inovacija kojima je cilj imati manje troškove transakcije, tada dolazimo do neizbježnosti organizacijske prilagodbe i „Hrvatskih šuma“ d.o.o. kako bi se podigla ukupna poslovna uspješnost, ali i osigurao primjereniji – bolji standard zaposlenih. U gospodarski uspješnim zemljama radnici ne rade za niske nadnice i plaće, već se uspjeh tvrtke na tržištu ogleda u njihovim beneficijama i bonusima. Kako ljudi po svojoj prirodi nisu baš jako povjerljivi jedni prema drugima, troškovi transakcija mogu biti prilično visoki. To zapravo znači, da kada bi ljudi potpuno iskreno i pošteno mogli pristupiti poslovanju, a pri tome ne morali zanemariti vlastitu ekonomsku korist, poslovi bi se mogli sklapati „podugovorom“. Dobavljačima bi se vjerovalo da će isporučiti svoje proizvode ili usluge po najpovoljnijoj cijeni, poštujući ugovorene rokove i odgovarajuću kvalitetu, bez bojazni da će iznevjeriti povjerenja

poslovnog partnera. No, ljudi su „oportunisti“ koje karakterizira ograničena racionalnost. S druge strane pogledajmo u oči činjenicama koje nas čine drukčijima kada je u pitanju naša gospodarska (pa i opće društvena) neuspješnost. Uzmimo za primjer njemačko društvo (na primjeru državnog šumarskog sektora – „Bavarske šume“, ali i u Austriji – „Austrijske savezne šume“) visokog povjerenja, jer obeshrabruje razdvajanje „nacrtu od izvedbe“. U Njemačkoj se traži da s tvrtkom upravljaju ljudi s istim tehničkim znanjem kao što je većina zaposlenika s kojima se upravlja. Uprave u našim državnim poduzećima osobe su pogođene ozbiljnom nelagodnom i osjećajem nemoći, jer su uhvaćeni u klopku između zahtjeva zakona da se rukovodeći trgovačkim društvom ponašaju kako Zakon o trgovačkim društvima propisuje, dok k tome bez ikakvih ustezanja provode „*lex specijalis*“ kakav je Zakon o šumama, da konačno osiguraju pristojne uvjete i standard zaposlenih. **Istodobno se od njih traži netržišno postupanje sa svojim robama i uslugama**, gdje se na kakvim kvazi tržišnim modelima ispod cijena stvarnog tržišta prodaju proizvodi i svjesno umanjuju objektivni prihodi. Ta situacija, sve dok „Hrvatske šume“, d.o.o. imaju status trgovačkog društva, nedopustiva je iz načela trgovačkog zakona, a podvrgavanje političkom autoritetu i odustajanje od tog zahtjeva, stavlja članove uprave u vrlo delikatnu situaciju. Bez izričite pismene naredbe Skupštine trgovačkog društva, kada bi se ja našao u takvoj situaciji, **ne bih proveo ničiju sugestiju da odustanem od tržišnog načela poslovanja, pa stajalo me to i položaja člana uprave**. No, legitimno je da svatko za sebe procijeni do koje je mjere spreman izložiti se riziku. Povijesno iskustvo nam govori da nekritično izvršavanje zahtjeva političkih autoriteta zna biti pogubno i k tome sramotno u našem društvu. Osobno smatram da „Hrvatske šume“ d.o.o. trebaju svoje poslovanje temeljiti na tržišnim načelima. Ukoliko Vlada misli drukčije, onda neka preinači ovo trgovačko društvo u javnu ustanovu i odredi da svi prihodi pripadaju državnom proračunu, a istodobno da se iz njega podmiruju svi rashodi. Mišljenja sam da bi to bio golemi korak unazad i za takav primjer ne znam da postoji igdje u Europi. Nadalje, javno i jasno treba reći da je etat u „Hrvatskim šumama“ d.o.o. ograničen, kako po količini, tako i po strukturi drvnih sortimenata i da ga nije moguće povećavati, jer odgovorno gospodarenje šumama nosi svoja ograničenja. Ukoliko se politika prodaje drvnih sortimenata bude odvijala bez tržišnih mehanizama ponude i potražnje na otvorenom tržištu, već po ne znam kojem modelu distribucije, bit će lako ustanoviti **koliko se društvenog novca prelilo na taj način u privatne džepove, kroz ovaj „socijalistički“ oblik odgovorne ekonomije**. Legitimno je pitanje stoga tko je to ovlašten učiniti?, „Hrvatske šume“ d.o.o. su objektivno visoko centralizirana tvrtka koja gospodari sa svim državnim šumama u državi, ili točnije rečeno sa većinom, jer tu ne spadaju šume Šumarskog fakul-

teta, Nacionalni parkovi, zaštićeni krajobrazi, veliki arboretumi, kao zaštitne šume posebnih objekata od državnog interesa.

Iz toga proizlazi činjenica da su „Hrvatske šume“ d.o.o. vrlo heterogene glede tipova šumskih zajednica s kojima gospodari, a one se manifestiraju kao visoke regularne jednodobne šume, šume u preboru i šume na kršu. Svi ti oblici šuma odraz su specifičnosti klime, tla i drugih uvjeta i pokazuju složenost strukture kojom upravljaju „Hrvatske šume“ d.o.o. Ta činjenica raznolikosti upućuje na potrebu posebnog pristupa svakome od ovih oblika, što znači da i utvrđivanje mjera i politika gospodarenja i upravljanja zahtijeva prilagođenost odnosnim karakteristikama.

Nakon 27 godina iskustva sa gospodarenjem šumama na visoko centralizirani način, nameće se potreba odabira novog modela organizacije prilagođene zahtjevima nove razvojne faze u suvremenom dobu. Mišljenja sam da sadašnje „Hrvatske šume“ d.o.o. **treba decentralizirati u smislu da se postojeće Uprave šuma ustanove kao zasebna trgovačka društva, uvezana na razini Države s onim funkcijama koje se ustanove kao racionalne i neophodne** za sve, i kao takve bi se zadržale na centralnoj razini. Osim toga, valja istaknuti činjenicu da je za stanje naših šuma kroz čitavu njihovu povijest, uvelike zaslužna i lokalna zajednica i bilo bi ljudski i pošteno da ona ima udio svoga nasljeđa. Respektirajući tu činjenicu, mišljenja sam da bi u organima upravljanja šumarskim organizacijama (trgovačkim društvima) na svom političkom području (županiji), i ona trebala imati svoga predstavnika. Zakonom bi valjalo odrediti raspodjelu dobiti po načelu da se ista dijeli: 25 % lokalnoj zajednici (općini), 25 % državi kao vlasniku i 50 % šumarskom trgovačkom društvu kao nužna sredstva za samofinanciranje svoje aktivnosti. Odnose između pojedinog trgovačkog društva i centralne razine zajedničkih funkcija za sve, treba urediti ugovorom na profesionalno odgovoran način. Ovaj model odnosio bi se na one koji gospodare ekonomskim šumama, a potpuno je druga stvar kako urediti financiranje gospodarenja šumama na kršu. Taj problem nije i ne može biti problem šumarstva. On je društveni problem i kao takav mora biti riješen. Odnosno, da do sada egzistirajući model financiranja aktivnosti gospodarenja šumama na kršu putem fiskusa na ukupni prihod privrede za OKFŠ treba održati, uz nužno ustanovljenje, kako veličine stope, tako eventualno i osnove na koju bi se primjenjivao. Uvjeran sam, da principijelno ovaj model odražava na pravi način ukupnu društvenu odgovornost za šume na kršu, čije općekorisne funkcije svi uživamo.

Što se tiče predstavnništva vlasnika (Države) u organima upravljanja s trgovačkim društvima u državnom vlasništvu, ističem **inkompatibilnost** da u Nadzornim odborima takvih tvrtki sjede državni službenici i namještenici, koji u svojoj temeljnoj zadaći izrađuju i donose propise i nadziru

zakonitost izvršavanja istih, te ih upravo ta činjenica isključuje iz učešća u organima upravljanja poduzeća čiju djelatnost nadziru. To se odnosi i na do sada neprihvatljiv model da resorni ministar obnaša funkciju Skupštine, jer i njegova temeljna funkcija kao čelnog čovjeka organa državne uprave u tom ga pogledu čini nepodobnim obnašati funkciju Skupštine trgovačkog društva, koje u upravnom smislu nadzire. Može li u takvoj dualnoj funkciji, Skupština trgovačkog društva u državnom vlasništvu biti odgovorna Ministarstvu (Ministru) koji tu istu Skupštinu sačinjava? Očigledno je dakle, da u tome pogledu vlasnik mora iznaći neko drugo rješenje.

Što se pak tiče pozicije znanstveno-istraživačkog rada u smislu iznalaženja rješenja za probleme koji se očituju u šumarstvu, valja istaknuti da mnoge aktualnosti koje se manifestiraju u ugrozi šumskih ekosustava zahtijevaju usku povezanost znanosti i operativnog dijela struke na dugi vremenski rok zbog iznalaženja odgovarajućih rješenja, kao uvjeta trajne stabilnosti i održivosti šuma i šumskih ekosustava u cjelini. Dobra dugogodišnja suradnja šumarske znanstvene zajednice i šumarskog gospodarskog sektora upućuje na potrebu njenog redizajna s naglaskom na dugovječnost takvih aktivnosti, ali i na potrebu tehnološkog i tehničkog osnaženja naših znanstvenih institucija. U tom pogledu, dugoročno gledano, bilo bi posebice važno i za znanost i za obrazovanje u oblasti šumarstva da se šumarija Lipovljani, na čijem području već desetljećima djeluje nastavno-obrazovni centar Šumarskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, uz one u Zalesini i Dubokoj kod Požege, u cijelosti aktom države dodijeli na korištenje i upravljanje Šumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Svi ti objekti udruženi u jednu cjelinu bili **bi ekonomski samoodrživi**, a stvorio bi se referentni i snažni znanstveno-istraživački centar, koji bi, uključujući tu i obrazovnu komponentu, mogao na europskoj razini biti od interesa i značaja, jer ga i u sadašnjem obliku poznaju i posjećuju znanstvenici, nastavnici i studenti mnogih europskih zemalja. Način gospodarenja i upravljanja tim šumama uredio bi se posebnim aktom Vlade, a ovlaštenje za takvo korištenje odnosnih šuma uredilo Ugovorom na najkraće vrijeme, a to je trajanje ophodnje lužnjakovih sastojina na I. bonitetu staništa. Ustanovljenjem takvog nastavno-edukativnog i istraživačkog centra, učinio bi se prvi korak u pravom smjeru u smislu izvrsnosti i stavilo nas na kartu koju iscertava napredni svijet. Ekonomska samoodrživost takve konfiguracije je evidentna, a receptivna mogućnost vezivanja sredstava iz drugih izvora, uvjeren sam, nadišla bi domicilne prihode. Dok ovo pišem, prisjećam se Finske i njenog iskustva u tome smislu. „Finlandizacija“, kao sintagma društvenog modela napretka u Finskoj, a koja se zapravo temelji na obrazovanju i znanosti, proistekla je upravo iz šumarskog

i drvoprerađivačkog sektora koji su doveli do produkata visoke tehnologije poput „Nokie“. Finska država imala je viziju i hrabrost staviti na raspolaganje svoje resurse znanosti i obrazovanju, pa zašto to ne bismo učinili i mi u ovom ipak skromnom obliku. Možemo li uopće razmišljati na takav dugoročni način? Vjerujem da takvih ima i u redovima ove vlasti, čije očitovanje na ovdje izloženi prijedlog očekujem.

Uz sve do sada rečeno, slobodan sam iznijeti još jedan, po meni racionalan prijedlog svojoj Državi: sve one Nacionalne parkove i Parkove prirode gdje je temeljni fenomen šuma, poput Risnjaka, Sjevernog Velebita, Papuka, Kopačkog rita i sl., pridružite lokalnim (budućim trgovačkim društvima) šumarskim tvrtkama, koje imaju sve potrebne pretpostavke (kadrovske, materijalne i organizacijske pa i infrastrukturne) da na zakonom propisani način upravljaju ovim dobrima, bez potrebe proračunskog financiranja. Država, kao stvarni vlasnik i jednih i drugih, posjeduje instrumentarij u tome smislu da osigura adekvatnost upravljanja s takvim objektima, u tome slučaju oslobođena troška proračunskog financiranja (primjer: Austrijske savezne šume obavljaju tu zadaću u Austriji).

Ova moja razmišljanja ne moraju biti i vaša. Ona su moja i temelje se na iskustvima moga prijedloga profesionalnog i političkog puta koji me vodio kroz 25 godina inženjerske prakse u šumarstvu, preko obnašanja funkcije Ministra šumarstva u četiri Vlade u RH, tj. od 1990. do 1995. godine i konačno onoga iskustva kada sam kroz dvije i pol godine obavljao dužnost glavnog direktora Javnog poduzeća „Hrvatske šume“. Sad mi je gotovo 69 godina i ne pokreću me baš nikakve karijerne ambicije, ali me itekako pokreće želja da vidim, i u granicama svojih skromnih mogućnosti, potpomognem razvoj i napredak svoje zemlje. Logično je što to činim razmišljanjem i promišljanjem razvoja šumarstva. Ovdje iznijeti prijedlozi i razmišljanja mogu biti polazište za raspravu; u tome smislu rado ću saslušati drukčija mišljenja, posebice ako ih osnaže racionalni argumenti.

Uz to, ostaje primjereno sjetiti se zaključka Maxa Webera (kojega je izrekao u zimu 1918/1919. svojim studentima u Münchenu) prigodom predavanja na temu „Znanost kao poziv“. „U predavaonicama (životu) ne treba tražiti niti jednu drugu vrlinu, osim vrline jednostavnog intelektualnog poštenja. **Ništa se ne može učiniti žudnjom i čekanjem. Valja drukčije postupati, prihvatiti se posla i izvršiti zahtjev dana. Ja bih samo dodao da treba zahtjev vremena, ali to valja učiniti ljudski i profesionalno odgovorno.** Možemo li mi to učiniti? Ne znam! Znam samo da to moramo učiniti.

Zagreb, 28. ožujak 2017.